

מוגש לתלמידי הדרום באהבה

צורך בעיה פיתרון

שיעור מספר 3: צרכים של בעלי-חיים

תחילה... חושבים ביחד

לנו בני האדם יש צרכי קיום בסיסיים אותם אנו חייבים להשיג כדי להתקיים ולפעול בסביבה.

מה דעתכם, האם גם ליצורים חיים אחרים יש צרכי קיום בסיסיים?

- **תארו:** את צרכי הקיום של בעלי-חיים. למשל תארו את צרכי הקיום של האריה.

- **חשבו:** האם גם לזבובים וליתושים יש צרכי קיום?

מה דעתכם? מהם?

- **היזכרו:** כיצד אנו מטפלים בצמחי הבית? **הסיקו:** האם גם לצמחים יש צרכי קיום?

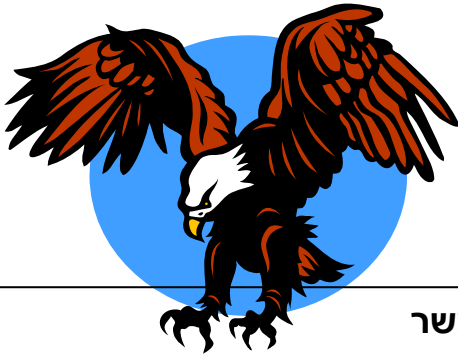
- **השוו:** האם צרכי הקיום של האדם דומים לצרכי הקיום של יצורים אחרים? אם כן,

הסבירו:

מוגש לתלמידי הדרום באהבה

סיפור המעשה...

יום בחייו של נשר

הנשר שייך לקבוצה של עופות דורסים הניזונים מפגרים¹. בבוקר ממריאה להקה של נשרים ממצוקי הלינה שלהם ומתפרסים בשמיים. חברי הלהקה, שיש בה עשרות של נשרים, מביטים מטה וסוקרים שטח גדול של הקרקע. בעת התעופה הם שומרים על מרחק כזה ביניהם שהם יוכלו לראות אחד את השני. כאשר אחד הנשרים מזהה פגר על הקרקע, הוא מיד מתחיל לגלוש מטה אל מקום הפגר. הנשרים האחרים מבחינים בנשר שצלל מטה. זה הסימן שלהם שכנראה נמצא מזון על הקרקע ומייד גם הם גולשים מטה.

כאשר חברי הלהקה מגיעים אל הפגר הם אוכלים כמה שרק יוכלו לאכול. לעיתים, הם אכלו כל כך הרבה שהם נשארים לעמוד בסביבת הפגר מפני שאינם מצליחים להמריא משם.

1. פגרים. כאשר בעל-חיים מת מוטל בסביבה אנו מכנים אותו בשם פגר.

1. כאשר הנשר שוהה במצוקים הוא משיג מהסביבה צורך קיומי חשוב. מהו צורך זה?
האם צורך קיומי זה מצוי בכל סביבה שבה שוהה
הנשר? הסבירו: _____

2. הנשרים עוזבים את המצוקים וממריאים גבוה לשמיים בדרכם להשיג צורך קיומי.
מהו הצורך? _____

3. איזו בעיה מתעוררת בדרך להשגת הצורך? _____
הסבירו: _____

4. תארו כיצד שיתוף פעולה בין הנשרים מסייע לפתרון הבעיה: _____

מוגש לתלמידי הדרום באהבה

האם יש לכם צורך במידע?

*פנו למידעון
"מותאמת לסביבה"
העזרו במקורות מידע נוספים, עיינו בערך "נשר"*

5. אכילה של פגר אינה דבר קל לביצוע. אנחנו לא היינו מצליחים לפרק ולהכין את המזון הזה ללא שימוש בכלים ובמכשירים. כיצד מצליחים הנשרים לברור את חלקי הפגר שהם רוצים לאכול?

כיצד מאפשרת ההתאמה הגופנית להשיג את צורך?

התאמה גופנית

	<i>מקור צבע קשה ומאונקף</i>

מידעון: מותאמים לסביבה

בסביבות חיים שונות מתקיימים יצורים חיים שמבנה גופם והתנהגותם מותאמים להשגת צרכי הקיום שלהם. הגודל של אברי הגוף, הצורה, הצבע והמבנה שלהם וגם אופן השימוש באברי הגוף הם דוגמאות להתאמות של היצורים להתקיים בסביבה. התאמות אלה מאפשרות להם להשיג מזון, אוויר ומים, מאפשרות להתגונן מפני אויבים, להתמודד עם שינויים בטמפרטורת הסביבה, למצוא בני זוג כדי להתרבות ואפילו לדאוג לצאצאים שלהם ולהשיג להם את צרכי הקיום הדרושים להם.

האם יש לכם צורך במידע?

*פנו למקורות מידע שונים.
ציינו בצרכים צל-פי שמות
היצורים החיים*

6. לפניכם תיאורים של פעילות שבעלי-חיים עושים בסביבה. לגבי כל בעל-חיים ציינו מהו הצורך וכיצד מותאם מבנה גופו להשגת הצורך.

מוגש לתלמידי הדרום באהבה

התאמת מבנה הגוף וההתנהגות	הצורך של	תיאור הפעילות של היצור החי
	הצמח מ'ט	הקטה היא עוף מדברי. היא עפה מדי יום ועוברת מרחק של קילומטרים רבים לעבר מאגרי מים.
		לזאבים יש "לבוש קיץ" ו"לבוש חורף". פרוות החורף של הזאבים צפופה וארוכה בעוד שפרוות הקיץ שלהם דלילה יותר וקצרה.
		הצמח קידה שעירה עומד בשלכת (שלכת קיץ) ואילו בחורף יש לצמח ליבלוב וצמיחה של עלים.
		צבי ארץ ישראל רועים במעגל בשדה כאשר ראשיהם מופנים אל מחוץ למעגל. הם מתבוננים כל העת בתנועת נפנוף הזנב של הפרטים בעדר. כאשר צבי מבחין בתנועה חשודה לפניו – נעצרת תנועת זנבו. מיד, מרימים כל הצבאים את ראשם ובודקים: האם הכל בסדר בסביבה?
		העלים של צמח הצבר הצטמצמו והפכו לקוצים. בגבעולים (הנראים כמו עלים גדולים) בעלי הכיסוי העבה נאגרים מים.
		הצופית בונה קן בצורת סלסילה אותו היא תולה בקצה של ענף דק המצוי רחוק מעל הקרקע וגם מחוץ לאזור הטיפוס של בעלי-חיים אחרים.
		בעונת הרבייה נצבע צווארו של היען הזכר בצבע אדום והוא מרבה לרקוד בריקודים אופייניים לפני יענים נקבות בסביבה.
		מידי פעם, משמיעה התרנגולת קולות מיוחדים ומיד מתכנסים כל האפרוחים מתחת לכנפיה.

מוגש לתלמידי הדרום באהבה

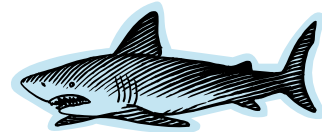
7. סכמו: מה מאפשר ליצורים החיים להתקיים בסביבת החיים שלהם? _____

סוף מעשה במחשבה תחילה...

שואל הנשר: מה אין לו לאדם שמונע ממנו לעוף כמוני בשמיים?

שואל הכריש: מה אין לו לאדם שמונע ממנו לשחות כמוני במעמקי הים?

שואל דוב הקרח: מה אין לו לאדם שמונע ממנו לשהות כמוני כאן בקוטב הצפוני?

אילו החיות היו מבינות, איזו תשובה הייתם נותנים להם?

רמז: אילו מגבלות יש לאדם להתקיים ולפעול בסביבות חיים שונות? התייחסו למבנה הגוף.
